

Polityka Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem Fundacji "Manufaktura Możliwości"

W działaniach Fundacji „Manufaktura Możliwości” kierujemy się dobrem dziecka i jego najlepiej pojętym interesem. Dążymy do wszechstronnego rozwoju dzieci z poszanowaniem ich praw i pragniemy aby dzieci były partnerami w budowaniu przyjaznego, bezpiecznego i opartego na wzajemnym szacunku otoczenia. Traktujemy dzieci z szacunkiem uwzględniając ich potrzeby. Nie dopuszczamy stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie.

Niniejszy Polityka jest dokumentem wewnętrznym, ustanowionym przez Zarząd Fundacji, obowiązującym wszystkich Pracowników i osoby współpracujące z Fundacją, a stawiającym za cel zapewnienie ochrony bezpieczeństwa, poszanowania praw i godności dzieci. Dokument obejmuje zasady pracy z dziećmi, jak również procedury interwencji wewnętrznej i zewnętrznej umożliwiającej szybkie reagowanie na zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Dokument wchodzi w życie w dniu opublikowania jego pełnej wersji w sposób dostępny dla wszystkich Pracowników i współpracowników Fundacji. Raz na dwa lata lub częściej w razie konieczności lub ze względu na zmiany przepisów prawnych dotyczących obszaru w nim opisanego, niniejsza Polityka jest rewidowana, aby zapewnić jak największą skuteczność i adekwatność służące realizacji jego celów.

Treść dokumentu uzupełniają załączniki znajdujące się na końcu:

Załącznik nr 1 - Wzór oświadczenia o niekaralności

Załącznik nr 2 - Jak napisać zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Załącznik nr 3 - Wzór wniosku o wgląd w sytuację dziecka

Załącznik nr 4 - Symptomy krzywdzenia

Załącznik nr 5 - Jak rozmawiać z dzieckiem

I. Część pierwsza. Zasady ogólne.

Podstawową zasadą wszystkich działań podejmowanych przez Pracowników Fundacji i osoby współpracujące (wolontariusze, stażyści, praktykanci, przedstawiciele instytucji i firm) jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.

Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dzieci.

Polityka Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem zawiera wytyczne dotyczące tego, jak należy zapobiegać przemocy oraz jak postępować w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra dzieci.

Obowiązuje wszystkich Pracowników Fundacji i osoby współpracujące.

Polityka Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem obejmuje:

- A. zasady rekrutacji i szkolenia Pracowników
- B. zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko/młodzież, określające jakie zachowania są niedozwolone w kontakcie z dzieckiem (Kodeks zachowań)
- C. zasady ochrony danych osobowych i wizerunku dzieci
- D. opis sposobu monitorowania stosowania Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.

1. Ważne terminy i pojęcia

- 1) **Pracownikami Fundacji**, w rozumieniu Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem, są członkowie zespołu Fundacji, tj. osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, współpracujące w ramach umowy zlecenia, umowy o dzieło, kontrakt lub przedsiębiorcy świadczący usługi (kontrakt B2B) oraz osoby współpracujące z Fundacją: Pracownicy firm i instytucji wspierających jej działania, Wolontariusze, Stażyści, Praktykanci odbywający praktykę zawodową.
- 2) **Dzieckiem** jest każda osoba do ukończenia 18 roku życia.
- 3) **Opiekunem dziecka** jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
- 4) **Zgoda rodzica dziecka** oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka.
- 5) Przez **krzywdzenie dziecka** należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym Pracownika, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie.
- 6) **Koordynator Polityki** jest to osoba, której Zarząd powierzył w ramach działalności Fundacji funkcję koordynacji wdrożenia i realizacji Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem Fundacji „Nasz Wybór”.

2. Co uznajemy za krzywdzenie?

- 1) Przemoc – zachodzi wówczas, gdy jakaś osoba odnosi się do drugiej w sposób niezgodny z wymaganiami relacji, która je łączy.
- 2) Przemoc fizyczna – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała.
- 3) Przemoc emocjonalna – powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowanie nim, brak wsparcia, uwagi, miłości, stawianie dziecku wymagań i oczekiwań, którym nie jest ono w stanie sprostać. Celem przemocy emocjonalnej jest naruszenie godności osobistej dziecka.
- 4) Wykorzystywanie seksualne – to każde zachowanie, które prowadzi do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań

z kontaktem fizycznym (np. dotykanie dziecka, współżycie z dzieckiem) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm). Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas.

- 5) W przypadku osób dorosłych – przemocą seksualną może być nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia w celu doprowadzenia do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej (art.199 Kodeks Karny).
- 6) Zaniechywanie – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego, niezapewnianie mu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego.

3. Rozpoznawanie i reagowanie na objawy krzywdzenia dzieci

- 1) Wszyscy Pracownicy są zobowiązani do przeszkolenia jak rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci w zakresie właściwym dla sprawowanych funkcji i stanowiska. W oparciu o tę wiedzę, doświadczenie i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i objawy krzywdzenia dzieci.
- 2) Każdy Pracownik, który zauważy lub podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone zobowiązany jest zareagować, w sytuacji koniecznej udzielić pierwszej pomocy.
- 3) Wszyscy Pracownicy są zobowiązani do zapoznania się z art. 240 Kodeksu Karnego, dotyczącym odpowiedzialności prawnej wobec podejrzenia o popełnieniu przestępstwa.
- 4) Wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych dowiedziały się o krzywdzeniu dziecka lub mają inne informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
- 5) Pracownicy zobowiązani są do troski o bezpieczeństwo dzieci zgodnie ze swoimi kompetencjami oraz obowiązującym prawem.

4. Osoba odpowiedzialna za realizację Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem

Zarząd wyznacza Koordynatora Polityki – osobę odpowiedzialną za realizację Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.

Do zadań Koordynatora Polityki należy:

- 1) dbanie o dostęp do informacji o możliwości pomocy – plakaty, ulotki z numerami telefonów;
- 2) odbieranie zgłoszeń dotyczących problemów związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci;
- 3) reagowanie na te zgłoszenia zgodnie z procedurami;
- 4) konsultowanie się w miarę potrzeb z innymi podmiotami, m. in. z Partnerami, z którymi Fundacja wspólnie realizuje działania skierowane do dzieci, z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi czy lokalnymi organizacjami pozarządowymi;
- 5) w uzasadnionych przypadkach zgłaszanie sprawy odpowiednim służbom: policji, sądowi rodzinnemu, prokuraturze;
- 6) monitorowanie realizacji Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.

6.A. Zasady rekrutacji i szkolenia Pracowników

1. Koordynator Polityki jako osoba upoważniona przez Zarząd jest zobowiązany uzyskać informacje z Rejestru Przeszłców Seksualnych o Pracownikach – gdy jest to dozwolone przepisami prawa.
2. W przypadku zawodów określonych w Kodeksie Pracy - np. nauczyciel, nauczyciel przedszkolny, wychowawca kolonijny, kierownik wypoczynku, Fundacja wymaga dostarczenia zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego.
3. Zespół administracyjno-kadrowy wymaga od wszystkich Pracowników, Stażystów, Praktykantów oraz innych osób zatrudnionych/ współpracujących z Fundacją złożenia oświadczenia o niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz o niekaralności za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego lub toczących się postępowań karnych lub dyscyplinarnych w tym zakresie (zgodnie z Załącznikiem nr 1).
4. Wszyscy Pracownicy, Stażyści, Wolontariusze zostają zapoznani z Polityką Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem w formie szkolenia/ webinaru, a nowi członkowie zespołu Fundacji – w terminie 1 miesiąca od rozpoczęcia pracy/ współpracy.

6.B. Zasady bezpiecznych relacji

1. Zachowania i praktyki, które są oczekiwane od wszystkich Pracowników i osób pełniących Wolontariat.
 - 1) W komunikacji z dziećmi zachowaj cierpliwość i szacunek rozumiejąc, że dzieci dotknięte traumą wojenną mogą okazywać lęk, złość, obojętność i wyrażać inne trudne emocje wynikające z ich doświadczeń.
 - 2) Słuchaj uważnie dzieci i udzielaj im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji. Komunikując się z dzieckiem staraj się, by Twoja twarz była na poziomie twarzy dziecka.
 - 3) Zapewnij dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo z jakąś sytuacją, zachowaniem czy słowami, mogą o tym powiedzieć Tobie lub wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
 - 4) Doceniaj i szanuj wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażuj i traktuj równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd. Unikaj faworyzowania dzieci.
 - 5) Podejmując decyzje dotyczące dziecka, poinformuj o tym dziecko i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania.
 - 6) Zadbaj o to, aby być w zasięgu wzroku lub słuchu innych Pracowników i Wolontariuszy, kiedy prowadzisz aktywności z dziećmi. W wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, kiedy musisz zostać z dzieckiem sam na sam, zawsze powiadom o tym pozostałych Pracowników i Wolontariuszy oraz poinformuj, w którym dokładnie miejscu będziesz przebywać wraz z dzieckiem. Nie dotyczy to sytuacji wynikających z obowiązków lub zasad pracy, np. konsultacje logopedy, psychologa, pedagoga z dzieckiem, praca animatora z grupą/ z dzieckiem, pracy nauczyciela z uczniem/ klasą.
 - 7) Szanuj prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępstwo od zasady poufności, aby chronić dziecko, wyjaśnij to dziecku najszybciej jak to możliwe.
 - 8) Unikaj zbędnego ryzyka. Pracując z dziećmi upewnij się, że sprzęt i wyposażenie są używane w sposób zgodny z przeznaczeniem, a otoczenie jest bezpieczne (zwróć

uwagę na zabezpieczenia okien i schodów, ograniczony dostęp do ruchliwych dróg, otwartej wody itp.).

2. Zachowania i praktyki, które są niedopuszczalne ze strony Pracowników i osób pełniących Wolontariat.
 - 1) Nie wolno Ci krzyżać, zawstyżać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
 - 2) Nie wolno bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
 - 3) Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu nieodpowiednich propozycji. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
 - 4) Nie wolno utrzymywać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w celach prywatnych czy bez zgody Opiekuna dziecka. Rekomendujemy także uzyskanie ustnej zgody dziecka – zapytaj, czy możesz zrobić zdjęcie/ nagranie. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci. Szczegółowe zasady ochrony wizerunku dziecka znajdziesz w punkcie **C. Zasady ochrony danych osobowych i wizerunku dzieci**.
 - 5) Nie wolno Ci zapraszać dzieci do swojego prywatnego mieszkania/ domu ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych) i udostępnienie własnych danych osobowych.
 - 6) Nie wolno Ci proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
 - 7) Nie podejmuj innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu, w korzystaniu z toalety oraz spania w jednym pokoju. Zadbaj o to, aby w każdej z takich czynności asystowała Ci inna osoba z organizacji/ instytucji.
 - 8) Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną za organizację/ instytucję i/lub postępuj zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

Kodeks zachowań

Kodeks zachowań określa, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z dziećmi.

Kontakt fizyczny z dzieckiem jest zjawiskiem nieuchronnym.

Bezpośredni kontakt z dzieckiem oparty jest na poszanowaniu intymności i godności dziecka.

1. Dopuszczalnym zachowaniem, respektującym nietykalność małego jest:

- poklepanie po ramionach lub plecach
- uścisk dłoni lub „przybicie piątki”
- delikatne objęcie na powitanie
- dotykanie rąk, ramion czy barków
- werbalne pochwalenie
- trzymanie się za ręce w trakcie zabawy czy dla uspokojenia małego w sytuacji wzburzenia emocjonalnego
- trzymanie za ręce małych dzieci w czasie spaceru
- siadanie w pobliżu małych dzieci.

Zawsze właściwym jest zapytanie małego o pozwolenie na taki rodzaj zachowania.

2. Niewłaściwym zachowaniem i nadużyciem wobec nietykalności są:

- wszelkie formy okazywania niechcianej czułości
- pełne i mocne uściski i objęcia
- dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych
- klepanie w uda lub kolana
- łaskotanie lub „mocowanie się” w silnym objęciu
- obejmowanie młodocianego, stojąc za jego plecami
- masaże
- całowanie, w szczególności w usta
- kładzenie się albo spanie obok małoletniego
- okazywanie czułości w miejscach wyizolowanych, np. łazienki, ubikacje, prywatne pokoje
- komentowanie rozwoju fizycznego.

W każdej wyjątkowej sytuacji wynikającej ze stanu emocjonalnego, potrzeb fizjologicznych, choroby dziecka czy nieprzewidzianych wypadków należy poprosić o pomoc, obecność inną dorosłą osobę.

6.C. Zasady ochrony danych osobowych i wizerunku dzieci

1. Dane osobowe

- 1) Fundacja i współpracujące z nią organizacje przetwarzają dane osobowe w zakresie niezbędnym dla realizacji zadań i obowiązków wynikających z przepisów prawa. Każdy Pracownik ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych, które przetwarza.
- 2) Pracownicy są zobowiązani do zachowania w poufności informacji uzyskanych w związku z pełnioną funkcją lub wykonywaną pracą, dotyczących zdrowia, potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, seksualności, orientacji seksualnej, pochodzenia rasowego lub etnicznego, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądowych swoich podopiecznych.
- 3) Tajemnica ustawowa nie dotyczy sytuacji:
 - 3.a) w przypadku zagrożenia zdrowia dziecka;
 - 3.b) jeżeli Opiekun dziecka wyrazi zgodę na ujawnienie określonych, wyżej wskazanych informacji;
 - 3.c) w przypadku, gdy przewidują to przepisy prawa.
- 4) Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów lub na podstawie wyrażonej zgody rodziców.
- 5) W celu uniemożliwienia dostępu osób nieupoważnionych do danych osobowych dzieci, nauczyciele oraz Pracownicy administracyjni odchodząc od biurka, wylogowują się z systemów, a po zakończeniu pracy nie pozostawiają danych osobowych w miejscach łatwo dostępnych.
- 6) Pracownik może wykorzystać informacje o dziecku w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający jego identyfikację.
- 7) Pracownicy Fundacji nie udostępniają przedstawicielom mediów informacji o dziecku ani jego opiekunach, nie kontaktują przedstawicieli mediów z dziećmi, nie wypowiadają się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna.
- 8) W wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, Pracownik może się wypowiedzieć w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego Opiekuna – po wyrażeniu pisemnej zgody przez Opiekuna dziecka.

2. Wizerunek dziecka

Fundacja, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę jego wizerunku.

- 1) Pracownikom nie wolno utrwalać ani zezwalać na utrwalanie wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu) przedstawicielom mediów bez pisemnej zgody rodzica lub Opiekuna prawnego dziecka. W przypadku osób, które ukończyły 18 lat możliwe jest uzyskanie zgody od nich samych.
- 2) W celu uzyskania zgody, o której mowa powyżej, Pracownik placówki może skontaktować się z Opiekunem dziecka i ustalić procedurę uzyskania zgody.
- 3) Upublicznienie przez Pracownika wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-video) wymaga pisemnej zgody rodzica lub Opiekuna prawnego dziecka.
- 4) Pisemna zgoda powinna być zgodna z przepisami o ochronie danych osobowych, a w szczególności zawierać informację, gdzie będzie umieszczony wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany.
- 5) Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub Opiekuna prawnego, wynikająca z prawa autorskiego na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

Sprawy nieujęte w rozdziale C rozstrzyga Inspektor ochrony danych osobowych (IOD) Fundacji "Manufaktura Możliwości".

6.D. Sposób monitorowania stosowania Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem

1. Zarząd wyznacza osobę (Koordynatora) odpowiedzialną za Politykę Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.
2. Do zadań Koordynatora należy również monitorowanie realizacji Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem, reagowanie na sygnały naruszenia Polityki oraz proponowanie zmian w dokumencie.

II. Część druga. Procedury dla poszczególnych działań prowadzonych przez Fundację "Manufaktura Możliwości".

1. Działania polegające na Prowadzeniu żłobków, klubów malucha, przedszkoli w tym terapeutycznych dla dzieci dotkniętych niepełnosprawnością, w tym niepełnosprawnością sprzężoną i chorych przewlekle. Prowadzenie szkół podstawowych dla dzieci dotkniętych niepełnosprawnością w tym niepełnosprawnością sprzężoną i chorych przewlekle,

- A.** procedury podejmowania interwencji, które określają, jakie działania należy podjąć, jeśli pojawią się sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka lub na zagrożenie jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny, personelu placówki lub innych uczniów;
- B.** informacje o trybie przeprowadzania szkoleń dla uczniów;
- C.** zasady dostępu dzieci do Internetu oraz ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami;
- D.** zasady współpracy z rodzicami w zakresie wychowywania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed przemocą i wykorzystaniem.

A. Procedury podejmowania interwencji

1. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej.

- 1) Nauczyciel, który stwierdził, że dziecko może być ofiarą przemocy (zaobserwowane lub zgłoszone przez dziecko sytuacje: zaniedbywanie, powtarzające się poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowanie nim oraz oznaki przemocy fizycznej np. siniaki, zadrapania) powinien sporządzić notatkę służbową. Notatkę przekazuje psychologowi lub pedagogowi szkolnemu.
- 2) Nauczyciel informuje o podejrzeniu, że dziecko jest ofiarą przemocy, psychologa lub pedagoga szkolnego.
- 3) Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, dyrektor, psycholog lub pedagog wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub Opiekunów prawnych).
- 4) Psycholog lub pedagog badają okoliczności sprawy np. przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym uczniem.
- 5) Psycholog lub pedagog szkolny informują dyrektora szkoły, o ile nie zrobił tego nauczyciel (po zbadaniu sprawy, jeśli wymaga tego sytuacja).
- 6) Psycholog lub pedagog wzywa do szkoły rodzica, prawnego Opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny pokrzywdzonego.
- 7) Szkolny Zespół Interwencyjny, w którego skład wchodzi psycholog/pedagog, dyrektor/wicedyrektor i wychowawczyni/a klasy, w której uczy się dane dziecko, opracowuje plan pomocy dziecku i jego rodzinie.
- 8) Dyrektor powiadamia o sytuacji odpowiednie osoby z organów prowadzących – Fundacji "Manufaktura Możliwości" oraz Klubu Inteligencji Katolickiej odpowiedzialne za Politykę Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.
- 9) W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, dyrektor niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego. Dyrektor powiadamia sąd – Wydział Rodzinny i Nieletnich – w przypadku zaniedbywania dziecka, powtarzającego się poniżania, upokarzania, ośmieszania, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz w przypadku widocznych oznak przemocy fizycznej. (zgodnie z Załącznikiem nr 2).

2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy ze strony Pracownika fundacji/żłobka/klubu dziecięcego.

- 1) Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez Pracownika zgłasza problem psychologowi i/lub pedagogowi.
- 2) Psycholog lub pedagog podejmują działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z Pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, przekazanie uwag, poznanie jego wersji wydarzeń.
- 3) Jeżeli rozmowy z dzieckiem potwierdzą krzywdzenie dziecka, psycholog lub pedagog zawiadamiają o zdarzeniu rodziców i dyrektora placówki.
- 4) Dyrektor powiadamia rodziców lub prawnych Opiekunów dziecka o zdarzeniu. Ze spotkania z rodzicami sporządza notatkę służbową.
- 5) Dyrektor placówki po potwierdzeniu informacji, podejmuje działania zmierzające do ukarania Pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy.

- 6) Dyrektor powiadamia o sytuacji odpowiednie osoby z organów prowadzących Fundacja "Manufaktura Możliwości" odpowiedzialne za Politykę Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.
- 7) W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, dyrektor niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego (zgodnie z Załącznikiem nr 2).

3. Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w/w placówce przez rodzica lub członka rodziny innego ucznia.

- 1) Osoba będąca świadkiem krzywdzenia dziecka przez rodzica lub dorosłego członka rodziny innego ucznia zgłasza problem psychologowi/pedagogowi szkolnemu.
- 2) Pedagog/psycholog lub dyrektor przeprowadzają rozmowę z wyżej wymienionymi osobami na temat zdarzenia: udzielają pouczenia i podają możliwe sposoby rozwiązania sytuacji.
- 3) O zdarzeniu, które zostało uznane za krzywdzenie dziecka oraz o rozmowie przeprowadzonej przez dyrektora, pedagoga/psychologa z rodzicem lub członkiem rodziny innego ucznia, który krzywdził dziecko, zostają powiadomieni rodzice/prawni Opiekunowie tego dziecka.
- 4) Krzywdzonemu dziecku zostaje udzielone wsparcie psychologa/pedagoga.
- 5) W przypadku, gdy sytuacja powtórzy się, dyrektor szkoły podejmie kolejne kroki w celu zapobiegania powtarzaniu się podobnych zdarzeń.
- 6) Dyrektor powiadamia o sytuacji odpowiednie osoby z organów prowadzących Fundacja "Manufaktura Możliwości" odpowiedzialne za Politykę Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.
- 7) W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dyrektor niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego (zgodnie z Załącznikiem nr 2).

4. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez innych uczniów / dzieci.

- 1) Obowiązkiem nauczyciela jest bezzwłoczna reakcja na akty agresji i przemocy oraz rozmowa z ofiarą i sprawcą przemocy, służąca wyjaśnieniu sytuacji.
- 2) Uczniowi/dziecku będącemu ofiarą przemocy zapewnia się pomoc zgodnie z jego potrzebami.
- 3) Jeżeli stan ucznia/dziecka, który był ofiarą krzywdzenia, wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia, dyrektor lub inny Pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną, po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub Opiekunów prawnych.
- 4) Jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne, psycholog lub pedagog placówki przeprowadzają rozmowę z krzywdzonym dzieckiem i wyjaśniają, gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość, rozmawiają także ze sprawcą/ sprawcami oraz z ewentualnymi świadkami zdarzeń.
- 5) Z uczniami/dziećmi, którzy byli świadkami przemocy, psycholog lub pedagog placówki omawia przebieg zdarzenia tak, by wskazać w rozmowie, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu zgłaszać, gdy dochodzi do takiego krzywdzenia. Jeśli problem dotyczy danej grupy, psycholog lub pedagog przeprowadzają dodatkowe zajęcia dotyczące problematyki przemocy i radzenia sobie z rozwiązywaniem konfliktów w grupie.
- 6) Ucznia będącego sprawcą przemocy obejmuje się stałą opieką i kontrolą wychowawcy lub pedagoga szkolnego.

- 7) Jeżeli akt agresji/ przemocy ma znamiona czynu karalnego stosowana jest procedura przewidziana przez prawo.
- 8) Działania koordynuje i monitoruje psycholog lub pedagog szkolny.
- 9) W przypadku, gdy sprawca agresji/ przemocy jest nieznany, dyrektor, psycholog lub pedagog szkolny po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/ Opiekunów prawnych poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji lub sam zawiadamia policję.

5. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy.

- 1) Nauczyciel lub inna osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje o tym fakcie psychologa/pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.
- 2) Osoba, której zgłoszono zdarzenie zobowiązana jest:
 - 2.a) zebrać wszelkie możliwe informacje na temat zdarzenia;
 - 2.b) porozmawiać z poszkodowanym uczniem (wsparcie psychiczne, porada);
 - 2.c) porozmawiać ze sprawcą, ustalić okoliczności zajścia, zobowiązać ucznia do zaprzestania zachowań, które mają charakter przemocowy oraz zobowiązać do usunięcia obraźliwych materiałów z sieci;
 - 2.d) powiadomić Opiekunów poszkodowanego ucznia o zdarzeniu;
 - 2.e) powiadomić Opiekunów sprawcy o zajściu, omówić z nimi zachowanie dziecka;
 - 2.f) zaproponować uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczną (tak poszkodowanemu, jak i sprawcy) jeżeli jest taka potrzeba;
 - 2.g) w przypadku, gdy sprawca nie stosuje się do ustaleń i nadal krzywdzi inne osoby, dyrektor podejmuje stosowne działania prawne;
 - 2.h) w przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznany, dyrektor, wychowawca lub pedagog szkolny po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/ Opiekunów prawnych poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji.

6. Procedura postępowania wobec ucznia z zaburzeniami zachowania, który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie.

- 1) Jeżeli w czasie zajęć szkolnych uczeń zachowuje się agresywnie w stosunku do siebie lub innych, nauczyciel zostawia klasę pod opieką innego nauczyciela lub Pracownika administracji i prowadzi ucznia do pedagoga lub nauczyciela, który może sprawować czasową opieką nad dzieckiem z zaburzeniami zachowania.
- 2) Psycholog/ pedagog szkolny po zbadaniu okoliczności zdarzenia informuje dyrektora szkoły (jeżeli sytuacja tego wymaga).
- 3) Jeśli stan zdrowia ucznia lub uczniów wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia, dyrektor lub inny Pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- 4) Psycholog lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z poszkodowanym uczniem, z dzieckiem, będącym sprawcą oraz świadkami zdarzenia.
- 5) W razie potrzeby psycholog lub pedagog szkolny zawiadamia i wzywa do szkoły rodziców (prawnych Opiekunów) dziecka będącego sprawcą i poszkodowanego dziecka.
- 6) Jeśli rodzice/Opiekunowie prawni współpracują ze szkołą, ustala się plan działania wobec ucznia będącego sprawcą (pedagog szkolny i nauczyciel).
- 7) W razie potrzeby wobec ucznia poszkodowanego ustala się formy pomocy dostosowane do jego potrzeb i sytuacji.

- 8) Działania koordynuje i monitoruje psycholog lub pedagog szkolny.
- 9) Jeśli rodzice/Opiekunowie prawni nie współpracują ze szkołą lub podjęte działania są nieskuteczne, a akty agresji są częste, dyrektor podejmuje odpowiednie działania w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom.

B. Informowanie i szkolenie uczniów

1. Uczniowie są poinformowani o obowiązującym w szkole Kodeksie zachowań.
2. W każdej klasie odbywają się zajęcia na temat własnych granic, intymności, seksualności, praw dziecka oraz ochrony przed przemocą oraz wykorzystywaniem, odpowiednie dla wieku dzieci. Zajęcia prowadzi pedagog lub psycholog szkolny, zaproszony specjalista.
3. W każdej klasie dzieci zostają poinformowane, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
4. W każdej klasie odbywają się zajęcia na temat bezpieczeństwa w Internecie.
5. W klasach starszych odbywają się zajęcia z prawnikiem na temat odpowiedzialności prawnej dzieci i młodzieży oraz cyberprzemocy.
6. W szkole oraz na stronie www są wyeksponowane informacje dla dzieci na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, adresu e-mail, numeru do osoby zaufanej oraz numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

C. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu

1. Za bezpieczeństwo uczniów korzystających z Internetu w czasie zajęć w pracowni komputerowej odpowiada opiekun pracowni – nauczyciel informatyki.
2. Opiekun pracowni systematycznie aktualizuje oprogramowanie komputerów w pracowni komputerowej i w salach lekcyjnych tak, aby były one zabezpieczone przed dostępem do niepożądaną treści. W szkolnych komputerach jest:
 - a) oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
 - b) oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
 - c) oprogramowanie antywirusowe,
 - d) oprogramowanie antyspamowe,
 - e) firewall.
3. Za bezpieczeństwo, także cyfrowe uczniów korzystających z Internetu w czasie zajęć innych niż informatyka, odpowiada nauczyciel prowadzący te zajęcia.
4. W trakcie zajęć obowiązuje zakaz korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych oraz urządzeń typu smartwatch, iPhone i innych, służących do nagrywania, chyba że nauczyciel poprosi uczniów o ich użycie.
5. W uzasadnionej sytuacji nauczyciele mogą wyrazić zgodę na korzystanie z własnego telefonu lub innego sprzętu elektronicznego.
6. Wyznaczony Pracownik regularnie sprawdza, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści.
7. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala, kto korzystał z komputera i może odpowiadać za wprowadzenie niepożądanych treści. Informacja o dziecku/osobie, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, zostaje przekazana pedagogowi szkolnemu/psychologowi.
8. Pedagog szkolny/psycholog przeprowadza z dzieckiem, o którym mowa w poprzednim punkcie, rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog szkolny uzyska informacje, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje odpowiednie działania.

D. Rodzice i opiekunowie

1. Szkoła przedstawia rodzicom Politykę Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem oraz osobę odpowiedzialną – Koordynatora, drogą elektroniczną.
 2. Rodzice są informowani o planowanych w klasie lub szkole spotkaniach z zaproszonymi specjalistami, zajmującymi się profilaktyką zagrożeń cywilizacyjnych dzieci i młodzieży. Jeśli rodzic nie wyraża zgody na udział dziecka w takim spotkaniu – informuje o tym wychowawców.
 3. Rodzice i Opiekunowie prawni mogą korzystać z indywidualnej pomocy i wsparcia udzielanego przez Pracowników szkoły lub uzyskać informację o miejscach, placówkach, stronach internetowych, które mogą być wsparciem w pracy wychowawczej oraz w przypadku szukania pomocy.
- 2. Programy stacjonarne w siedzibie Fundacji Manufaktura Możliwości” lub organizowane bezpośrednio przez Fundację albo Partnerów/ Podwykonawców Fundacji w innej lokalizacji**

I. Zajęcia skierowane do dzieci i młodzieży:

- Kluby dziecięce.
- Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.
- Kolonie i półkolonie

Procedury podejmowania interwencji

1. **Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej**
 - A. Osoba która stwierdziła, że dziecko może być ofiarą przemocy (zaobserwowane lub zgłoszone przez dziecko sytuacje: zaniedbywanie, powtarzające się poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz oznaki przemocy fizycznej np. siniaki, zadrapania) powinna sporządzić notatkę służbową. Notatkę przekazuje Koordynatorowi Polityki.
 - B. Jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, opiekun wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
 - C. Koordynator lub osoba, której koordynator powierzy to zadanie, przeprowadza rozmowę z poszkodowanym dzieckiem.
 - D. Koordynator lub osoba odpowiedzialna kontaktuje się z rodzicem, prawnym opiekunem lub osobą z najbliższej rodziny pokrzywdzonego.
 - E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. Zarząd powiadamia sąd – Wydział Rodzinny i Nieletnich – w przypadku zaniedbywania dziecka, powtarzającego się poniżania, upokarzania, ośmieszania, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz w przypadku widocznych oznak przemocy fizycznej. (Załącznik nr 2)
2. **Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy ze strony pracownika.**
 - A. Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez pracownika zgłasza problem Koordynatorowi.

- B. Koordynator lub osoba, której powierzy to zadanie, podejmują działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, przekazanie uwag, poznanie jego wersji wydarzeń.
- C. Jeżeli rozmowy z dzieckiem potwierdzą krzywdzenie dziecka, Koordynator powiadamia o zdarzeniu rodziców i Zarząd. Ze spotkania z rodzicami sporządza notatkę służbową.
- D. Zarząd po potwierdzeniu informacji podejmuje działania zmierzające do ukarania pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. (zał. nr 2)

3. Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w przez rodzica lub członka rodziny innego dziecka.

- A. Osoba będąca świadkiem krzywdzenia dziecka przez rodzica lub dorosłego członka rodziny innego dziecka zgłasza problem Koordynatorowi.
- B. Koordynator przeprowadza rozmowę z wyżej wymienionymi osobami na temat zdarzenia: udzielają pouczenia i podają możliwe sposoby rozwiązania sytuacji.
- C. O zdarzeniu, które zostało uznane za krzywdzenie dziecka oraz o rozmowie przeprowadzonej przez Koordynatora z rodzicem lub członkiem rodziny innego dziecka, który krzywdził dziecko, zostają powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie tego dziecka.
- D. Krzywdzonemu dziecku zostaje udzielone wsparcie.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd powiadamia policję lub prokuraturę (Zał. nr 2)

4. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez inne dziecko/dzieci

- A. Obowiązkiem opiekuna jest bezzwłoczna reakcja na akty agresji i przemocy i rozmowa z ofiarą i sprawcą przemocy, służąca wyjaśnieniu sytuacji.
- B. Dziecku będącemu ofiarą przemocy zapewnia się pomoc zgodnie z jego potrzebami.
- C. Jeżeli stan dziecka, które było ofiarą krzywdzenia, wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia, pracownik wzywa pomoc medyczną, po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych.
- D. Jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne, opiekun lub Koordynator przeprowadzają rozmowę z krzywdzonym dzieckiem i wyjaśniają, gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość, rozmawiają także ze sprawcą / sprawcami oraz z ewentualnymi świadkami zdarzeń.
- E. Z dziećmi, które były świadkami przemocy, omawia przebieg zdarzenia tak, by wskazać w rozmowie, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu zgłaszać, gdy dochodzi do takiego krzywdzenia.
- F. Jeżeli akt agresji/ przemocy ma znamiona czynu karalnego stosowana jest procedura przewidziana przez prawo.

5. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy

- A. Osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje o tym fakcie Koordynatora lub Zarząd

- B. Osoba, której zgłoszono zdarzenie zobowiązana jest:
- B.a) zebrać wszelkie możliwe informacje na temat zdarzenia,
 - B.b) porozmawiać z poszkodowanym dzieckiem (wsparcie psychiczne, porada),
 - B.c) porozmawiać ze sprawcą, ustalić okoliczności zajścia, zobowiązać dziecko do zaprzestania zachowań, które mają charakter przemocowy oraz zobowiązać do usunięcia obraźliwych materiałów z sieci,
 - B.d) powiadomić opiekunów poszkodowanego dziecka o zdarzeniu,
 - B.e) powiadomić opiekunów sprawcy o zajściu, omówić z nimi zachowanie dziecka,
 - B.f) zaproponować pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom (tak poszkodowanemu, jak i sprawcy) jeżeli jest taka potrzeba,
 - B.g) w przypadku, gdy sprawca nie stosuje się do ustaleń i nadal krzywdzi inne osoby – Zarząd podejmuje stosowne działania prawne,
 - B.h) w przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznanym Koordynator lub osoba z Zarządu po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego dziecka o możliwości zawiadomienia policji.

6. Procedura postępowania wobec dziecka z zaburzeniami zachowania, który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie

- A. Jeżeli w czasie zajęć dziecko zachowuje się agresywnie w stosunku do siebie lub innych opiekun zostawia grupę pod opieką innej osoby lub pracownika administracji i prowadzi dziecko do pracownika, który może sprawować czasową opieką nad dzieckiem z zaburzeniami zachowania.
- B. Opiekun informuje Koordynatora (jeśli sytuacja tego wymaga).
- C. Jeśli stan zdrowia dziecka lub dzieci wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia, pracownik wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- D. Opiekun przeprowadza rozmowę z poszkodowanym, a także z dzieckiem, będącym sprawcą oraz ze świadkami zdarzenia.
- E. W razie potrzeby opiekun zawiadamia i wzywa rodziców (prawnych opiekunów) chorego dziecka i ewentualnego poszkodowanego.
- F. Rodzicom/opiekunom zostaje udzielone wsparcie i informacja dokąd mogą zwrócić się o pomoc.

II. Animacje dla dzieci: dzieci przekazane pod opiekę animatorki/a

Procedury podejmowania interwencji

1. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej

- A. Osoba która stwierdziła, że dziecko może być ofiarą przemocy (zaobserwowane lub zgłoszone przez dziecko sytuacje: zaniedbywanie, powtarzające się poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz oznaki przemocy fizycznej np. siniaki, zadrapania) powinna sporządzić notatkę służbową. Notatkę przekazuje Koordynatorowi.
- B. Jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia opiekun wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- C. Koordynator lub osoba, której powierzy to zadanie przeprowadza rozmowę z poszkodowanym dzieckiem.

- D. Koordynator lub osoba odpowiedzialna kontaktuje się z rodzicem, opiekunem prawnym lub osobą z najbliższej rodziny pokrzywdzonego.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. Zarząd powiadamia sąd – Wydział Rodzinny i Nieletnich – w przypadku zaniedbywania dziecka, powtarzającego się poniżania, upokarzania, ośmieszania, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz w przypadku widocznych oznak przemocy fizycznej. (Zał. nr 2)

2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy ze strony pracownika.

- A. Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez pracownika zgłasza problem Koordynatorowi.
- B. Koordynator lub osoba, której powierzy to zadanie, podejmują działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, przekazanie uwag, poznanie jego wersji wydarzeń.
- C. Jeżeli rozmowy z dzieckiem potwierdzą krzywdzenie dziecka, Koordynator powiadamia o zdarzeniu rodziców i Zarząd. Ze spotkania z rodzicami sporządza notatkę służbową.
- D. Zarząd po potwierdzeniu informacji podejmuje działania zmierzające do ukarania pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. (zał. nr 2)

III. Kolonie i półkolonie

Procedury podejmowania interwencji

1. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej

- A. Osoba która stwierdziła, że dziecko może być ofiarą przemocy (zaobserwowane lub zgłoszone przez dziecko sytuacje: zaniedbywanie, powtarzające się poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz oznaki przemocy fizycznej np. siniaki, zadrapania) powinna sporządzić notatkę służbową. Notatkę przekazuje Kierownikowi obozu i Koordynatorowi.
- B. Jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, opiekun wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- C. Kierownik wypoczynku lub osoba, której powierzy to zadanie przeprowadza rozmowę z poszkodowanym dzieckiem.
- D. Kierownik wypoczynku lub osoba, której powierzy to zadanie, kontaktuje się z rodzicem, prawnym opiekunem lub osobą z najbliższej rodziny pokrzywdzonego.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. Zarząd powiadamia sąd – Wydział Rodzinny i Nieletnich – w przypadku zaniedbywania dziecka, powtarzającego się poniżania, upokarzania, ośmieszania, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz w przypadku widocznych oznak przemocy fizycznej. (Zał. nr 2)

2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy ze strony pracownika.

- A. Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez pracownika zgłasza problem Kierownikowi obozu i Koordynatorowi.
- B. Kierownik lub osoba, której powierzy to zadanie podejmują działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, przekazanie uwag, poznanie jego wersji wydarzeń.
- C. Jeżeli rozmowy z dzieckiem potwierdzą krzywdzenie dziecka, Kierownik powiadamia o zdarzeniu rodziców i Zarząd. Sporządza notatkę służbową.
- D. Zarząd po potwierdzeniu informacji podejmuje działania zmierzające do ukarania pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy.
- E. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa Zarząd niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 KPK. (zał. nr 2)

3. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez inne dziecko/dzieci

- A. Obowiązkiem opiekuna jest bezzwłoczna reakcja na akty agresji i przemocy i rozmowa z ofiarą i sprawcą przemocy, służąca wyjaśnieniu sytuacji.
- B. Dziecku będącemu ofiarą przemocy zapewnia się pomoc zgodnie z jego potrzebami.
- C. Jeżeli stan dziecka, które było ofiarą krzywdzenia, wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia, pracownik wzywa pomoc medyczną, po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych.
- D. Jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne, opiekun przeprowadza rozmowę z krzywdzonym dzieckiem i wyjaśnia, gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość, rozmawia także ze sprawcą / sprawcami oraz z ewentualnymi świadkami zdarzeń.
- E. Z dziećmi, które były świadkami przemocy, omawia przebieg zdarzenia tak, by wskazać w rozmowie, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu zgłaszać, gdy dochodzi do takiego krzywdzenia.
- F. Jeżeli akt agresji/ przemocy ma znamiona czynu karalnego stosowana jest procedura przewidziana przez prawo.

4. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy

- A. Osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje o tym fakcie Kierownika i Koordynatora.
- B. Osoba, której zgłoszono zdarzenie zobowiązana jest:
 - B.a) zebrać wszelkie możliwe informacje na temat zdarzenia,
 - B.b) porozmawiać z poszkodowanym dzieckiem (wsparcie psychiczne, porada),
 - B.c) porozmawiać ze sprawcą, ustalić okoliczności zajścia, zobowiązać dziecko do zaprzestania zachowań, które mają charakter przemocowy oraz zobowiązać do usunięcia obraźliwych materiałów z sieci,
 - B.d) powiadomić opiekunów poszkodowanego dziecka o zdarzeniu,
 - B.e) powiadomić opiekunów sprawcy o zajściu, omówić z nimi zachowanie dziecka,
 - B.f) zaproponować pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom (tak poszkodowanemu, jak i sprawcy) jeżeli jest taka potrzeba,

B.g)w przypadku, gdy sprawca nie stosuje się do ustaleń i nadal krzywdzi inne osoby – Zarząd podejmuje stosowne działania prawne.

B.h)w przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznany Koordynator lub osoba z Zarządu po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego dziecka o możliwości zawiadomienia policji.

5. Procedura postępowania wobec dziecka z zaburzeniami zachowania, które zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie

- A. Jeżeli w czasie zajęć dziecko zachowuje się agresywnie w stosunku do siebie lub innych, opiekun zostawia grupę pod opieką innej osoby lub pracownika administracji i prowadzi dziecko do pracownika, który może sprawować czasową opieką nad dzieckiem z zaburzeniami zachowania.
- B. Opiekun informuje Kierownika (jeśli sytuacja tego wymaga).
- C. Jeśli stan zdrowia dziecka lub dzieci wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia, pracownik wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- D. Opiekun przeprowadza rozmowę z poszkodowanym a także z dzieckiem, będącym sprawcą oraz ze świadkami zdarzenia.
- E. Rodzicom/opiekunom zostaje udzielone wsparcie i informacja dokąd mogą zwrócić się o pomoc.

Załącznik nr 1 – Wzór oświadczenia o niekaralności

.....
(miejsowość, data)

OŚWIADCZENIE

Ja niżej podpisana/y

.....
(imię i nazwisko)

zamieszkała/y

.....
(adres zamieszkania)

legitymująca/y się
dowodem osobistym.....

(numer i seria dowodu osobistego)

wydanym przez.....

(organ wydający dowód osobisty)

świadoma/y odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 233 § 1 Kodeksu Karnego przewidującego karę pozbawienia wolności do lat 3 za składanie fałszywych zeznań

oświadczam

- że nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności i za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego oraz nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie zarówno w Polsce jak i Ukrainie.

.....
(własnoręczny podpis)

Załącznik nr 2 – Jak napisać zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Obowiązujące przepisy nie przewidują określonej formy ani wymogów, jakim powinno podlegać pismo stanowiące zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Oznacza to, że zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa możesz więc napisać w dowolny sposób. Kluczowe jest, aby jasno wynikało z niego co, gdzie i w jakich okolicznościach miało miejsce.

Ważne jest, aby w zawiadomieniu umieścić:

- a) miejscowość i datę sporządzenia pisma,
- b) dane osoby zawiadamiającej (imię i nazwisko, adres miejsca zamieszkania, a także dane kontaktowe – numer telefonu i/lub e-mail) lub nazwę i adres instytucji zgłaszającej przestępstwo,
- c) dane osoby pokrzywdzonej – jeżeli jest inna niż zawiadamiająca,
- d) określenie organu wraz z adresem, do którego kierowane jest zawiadomienie,
- e) tytuł pisma „zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa”,
- f) uzasadnienie, tj. szczegółowe informacje w zakresie tego kto (w przypadku posiadania takiej informacji), kiedy, gdzie i w jakich okolicznościach popełnił przestępstwo, a w razie istnienia wskazanie rodzaju i wielkości szkody (przy przestępstwach przeciwko mieniu) czy też odniesionych obrażeń itd.,
- g) dowody np. dane osób, które posiadają wiedzę o przedmiotowym przestępstwie i które mogłyby zostać na tą okoliczność przesłuchane w charakterze świadków itd. (zwłaszcza w sytuacji, gdy istnieje ryzyko ich utraty bądź zniekształcenia),
- h) załączniki, w tym posiadaną dokumentację np. lekarską (zaświadczenie od lekarza, obdukcja itd.),
- i) podpis.

Załącznik nr 3 – Wzór wniosku o wgląd w sytuację dziecka

.....
(miejsowość, data)

Sąd Rejonowy w
(właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka)

Wydział Rodziny i Nieletnich

.....
.....
(adres sądu)

.....
(imię i nazwisko osoby/nazwa instytucji zgłaszającej wniosek)

.....
(adres osoby/adres i pieczęć instytucji zgłaszającej wniosek)

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ DZIECKA

Niniejszym wnoszę o wgląd w sytuację małoletniej/go

.....
(imię i nazwisko dziecka)

zamieszkałej/go w

.....
.....
(adres zamieszkania dziecka)

UZASADNIENIE

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(opis sytuacji stanowiącej podstawę do złożenia wniosku)

W związku z powyższym, wnoszę o wydanie odpowiednich zarządzeń w celu zabezpieczenia dobra małoletniego dziecka.

.....
(podpis osoby składającej wniosek)

Załącznik nr 4 – Symptomy krzywdzenia

I. Symptomy, które mogą świadczyć, że dziecko jest ofiarą przemocy psychicznej lub fizycznej.

1. zachowanie: regres w rozwoju i funkcjonowaniu,

- trudności szkolne,
- izolowanie się od otoczenia,
- wycofanie się z wcześniejszych aktywności,
- apatia,
- unikanie kontaktów z rówieśnikami,
- agresja i zachowania autodestrukcyjne (samookaleczenia, próby samobójcze, zaburzenia odżywiania, uzależnienia, wchodzenie w sytuacje ryzykowne),
- przestępczość;

2. psychosomatyka:

- zróżnicowane objawy, takie jak: bóle głowy, brzucha, bóle wędrujące niejasnego pochodzenia,
- moczenie, zanieczyszczanie,
- wysypki i inne zmiany na skórze,
- wypadanie włosów,
- zaburzenia snu,
- zahamowanie rozwoju fizycznego,
- spadek wagi ciała,
- czynności natrętne, fobie,
- choroby o nieustalonej etiologii;

3. objawy fizyczne na ciele dziecka:

- pręgi na plecach, nogach i rękach,
- pęknięcia skóry,
- strupy w miejscach przyczepu małżowin usznych do czaszki,
- krwawe wylewy do obu gałek ocznych,
- ślady od przypalania papierosem przypominające ślady po ospie,
- zasinienia na ciele dziecka, szczególnie takie, kiedy jeden ślad pokrywa się z drugim,
- liczne, na różnym etapie gojenia ślady odbitej dłoni na ciele dziecka,
- krwawe sine ślady na podszewkach stóp.

4. Dziecko może mieć myśli i komunikować je

- jestem zły,
- jestem winny, nic nie wartym,
- zasługuję na to,
- nic mi się nie udaje,
- nikt mnie nie rozumie,
- nikt mi nie uwierzy,
- wszyscy mają lepiej,
- świat tak wygląda,

- nic się nie może zmienić,
- nikt mi nie pomoże,
- dorośli są źli,
- nie mogę nikomu ufać,
- sprawca mnie nienawidzi/kocha mnie, jestem dla niego wyjątkowy, zależy mu na mnie,
- nikt nie może się o tym dowiedzieć, bo co się wtedy stanie

II. Symptomy, które mogą świadczyć, że dziecko jest ofiarą przemocy seksualnej.

1. zachowanie:

- regres w rozwoju i funkcjonowaniu,
- trudności szkolne,
- izolowanie się od otoczenia,
- wycofanie się z wcześniejszych aktywności,
- apatia, unikanie kontaktów z rówieśnikami,
- agresja i zachowania autodestrukcyjne (samookaleczenia, próby samobójcze, zaburzenia odżywiania, uzależnienia, zachowania promiskuitywne, wchodzenie w sytuacje ryzykowne),
- przestępczość,
- erotyzacja zachowań w relacjach z rówieśnikami i osobami dorosłymi,
- zabawy/aktywności nieadekwatne do fazy rozwojowej, wskazujące na podwyższony poziom seksualizacji,
- nieadekwatna do wieku wiedza na temat anatomii, fizjologii i seksualności człowieka,
- koncentracja na problematyce seksualnej w wypowiedziach, zabawach, wytworach plastycznych,
- naporowa masturbacja utrudniająca realizację zadań,
- nadreaktywność, nadmierne pobudzenie emocjonalne;

2. psychosomatyka:

- zróżnicowane objawy, takie jak: bóle głowy, brzucha, bóle wędrujące niejasnego pochodzenia,
- moczenie, zanieczyszczanie,
- wysypki i inne zmiany na skórze,
- wypadanie włosów,
- zaburzenia snu,
- zahamowanie rozwoju fizycznego,
- spadek wagi ciała,
- czynności natrętne, fobie,
- choroby o nieustalonej etiologii;

3. objawy fizyczne/somatyczne:

- choroby weneryczne przenoszone drogą płciową,
- obecność plemników w otworach ciała dziecka,
- urazy genitaliów i odbytu dziecka, infekcje i stany zapalne tych okolic,
- ciąża

4. Myśli i słowa

- jestem złe, winne, brudne, nic nie warte,
- zasługuję na to, nic mi się nie udaje,
- nikt mnie nie rozumie, nikt mi nie uwierzy,
- wszyscy mają lepiej, świat tak wygląda, nic się nie może zmienić,
- nikt mi nie pomoże,
- dorośli są źli, nie mogę im ufać,
- sprawca mnie nienawidzi/kocha mnie, jestem dla niego wyjątkowa, zależy mu na mnie,

- nikt nie może się o tym dowiedzieć,
- muszę dochować tajemnicy;
- uporczywe doświadczanie przeżytego urazu w snach i na jawie (w zabawie, wspomnieniach, skojarzeniach)

Załącznik nr 5 – Jak rozmawiać z dzieckiem

I. Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym:

- Zadbaj o sprzyjające warunki rozmowy: oddzielny pokój, z dala od osób postronnych, brak pośpiechu. Ten punkt dotyczy osób, które są pedagogiem, psychologiem, nauczycielem lub inną osobą wyznaczoną do takiej rozmowy, np. animator, koordynator Polityki Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem Fundacji.
- Przyjmij pozycję ciała dostosowaną do pozycji dziecka: usiądź lub przykucnij.
- Używaj języka zrozumiałego dla dziecka.
- Okazuj dziecku szacunek, akceptację i empatyczne zrozumienie.
- Bądź cierpliwy – dziecko może zaprzeczać prawdzie.
- Nie naciskaj na dziecko – wyznaczenie całej prawdy może łączyć się z ogromnym lękiem.
- Unikaj naprowadzania dziecka na odpowiedzi, które chciałbyś usłyszeć.
- Okaż zrozumienie, że nie łatwo jest mówić o trudnych sprawach, zwłaszcza jeśli dotyczą rodziny.
- Pochwal za odwagę podjęcia rozmowy tj. nie za treść rozmowy, lecz za to, że mówi.
- Bądź świadomy oznak zaniepokojenia dziecka o los rodziców – nie wypowiadaj przy nim negatywnych opinii o rodzicach.
- Nazwij przemoc – przemocą i pokaż dziecku, że nie jest winne tego, co zrobił dorosły.
- Wesprzyj dziecko – utwierdź w przekonaniu, że nie tylko je to spotkało, że wiele dzieci przeżywa podobne problemy.
- Wyjaśnij dziecku w przystępny sposób co zamierzasz dalej robić. Pamiętaj, jak trudna jest sytuacja dziecka ze względu na: - wstyd - poczucie winy - strach przed ponownym skrzywdzeniem - tajemnicę - lojalność wobec sprawcy przemocy.

II. Co robić w przypadku zgłoszenia przez dziecko wykorzystania seksualnego:

- Zachowaj spokój.
- Słuchaj spokojnie i traktuj małego poważnie. Zadawaj pytania tylko w celu uściślenia. Nie zadawaj pytań naprowadzających i wtrącających.
- Nie sugeruj własnych słów, używaj tylko słów małego. Pozwól małemu mówić w jego własnym tempie.
- Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie, spokój i wsparcie. Nie okazuj szoku ani przerażenia w reakcji na słowa małego.
- Zapewnij małego, że wyjawiając ci wykorzystanie, postąpił właściwie.
- Poinformuj małego, że zrobisz wszystko co możesz, by mu pomóc.
- Powiedz małemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
- Zaproponuj małemu, że będziesz mu towarzyszyć w drodze do osoby, u której uzyska dalszą pomoc.
- Wyjaśnij małemu, że tymi informacjami będziesz musiał(a) podzielić się z innymi.
- Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.
- Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystania małego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
- Jeżeli wcześniej nie sporządziłeś(aś) notatki, zapisz niezwłocznie przebieg rozmowy i podpisz się czytelnie pod nią.
- Poinformuj o zaistniałej sytuacji swojego przełożonego.

III. Czego nie powinno się robić:

- Nie wpadaj w panikę. Nie reaguj emocjonalnie.
- Nie lekceważ słów małego. Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, ani nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.
- Nie wyrażaj opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
- Nie wyciągaj dodatkowych informacji. Nie dopytuj o szczegóły. To, co dziecko powiedziało w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia.
- Nie składaj małowielkiemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć” ani: „to pozostanie tajemnicą”, itp.
- Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której małowielki postawił zarzuty.
- Nie proś o powtarzanie opowiadania danej historii.